MEB'in "Ortak Sınav İşgüzarlığı (!)"

Dr. Öğr.Üyesi Mustafa Karaağaçlı
T.C. G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, EBB Öğr. Üyesi

1.Anadolu İnsanın Otantiğinde ; "Arıza ve Dokunma!"

Bir şey arıza yapmayınca dokunulma-malıdır. Bu yaşam pratiği tam da MEB için tekrar tekrar söylenmesi gereken Anadolu insanının otantik bir görüşüdür.

Öyle ya,
MEB her aklına geleni marifetmiş gibi uygularken, "Sistem Yaklaşımından" bi-haber görünüyor. MEB'in işgüzarlığı ise bunca ve onca eğitsel öğretisel kriz ve darboğaz varken; gereği yokken, sorulmadığı halde kendini göstere ve öne çıkarma halini gösteriyor.

2.Açık Sistem Olarak Eğitim

Yer ve zaman bağlamı gelmişken sistemi şöyle an çizgilerle bir hatırlayalım!

Sistem, en az bir hedefi gerçekleştirmek üzere birbiriyle ilgili öğelerin örgütlenip uygulamaya konan ve her uygulama sonucuna göre yeniden şekillenen dirik bir örüntüdür.

Bu yapıda yani sistemde;

- Genelde çeşitli ortamlar bir hedefe dönük olarak bir araya getirilir.
- Özelde yani eğitimde ise eğitsel girdiler, işlemler, çıktılar ve dönütler bütünsel olarak işe koşulur.
- Sistem ilgili öğelerin uygulanmasıdır.
- Sistemde ortak özellikleri olan birimler karşılıklı ilişki ve etkileşim içinde işlev ve görev yaparlar.

Eğitimin açık bir sistem olduğu bulgusu da sistemle ilgili tasarlanan (zihinsel) planlanan (yazılı) uygulanan (saha) ve değerlendirme (ölçme ve yargısal karar) işlemlerine ait temel öğelerin sistem bütünlüğü içinde ela alınması gereğinin bilimselliğini vurguluyor.

Çünkü; bir açık sistem, (1)girdi, (2)işlem, (3)çıktı ve (4)dönütten oluşan, en az bir hedefi gerçekleştirmek üzere örgütlenip uygulamaya konan ve her uygulama sonucuna göre dönütler ışığında yeniden onarılan ve geliştirilen bir yapıdır.

Bir açık sistemde;

2.1.Girdi(ler): Sistemin hedeflerini gerçekleştirmek için dışarıdan alınan ve gerekli olan her türlü temel öğedir.

Örnek: Öğrenci, öğretmen, ortam, gerekli araç ve gereç, yönetici, veli ve eğitime yardımcı işgörenler birer girdidir.

2.2.İşlem(ler): İşlemler, sistemin girdilerinin hedefler doğrultusunda işlendiği, biçimlendiği, yeniden oluşturulduğu yeni istendik ürün durumuna getirildiği etkinliklerdir.

Örnek: eğitim durumları, öğretme-öğrenme yaklaşımları, yöntemleri ve teknikleri ile araç ve gereçlerin kullanılması birer işlemdir.

2.3.Çıktı(lar): Çıktılar, girdilerin işlemlerle biçimlendirilerek oluşturulması sonunda ortaya konan ürünlerdir. Çıktılar, sitemin hedefleriyle uyum içindeyse sistem tam ve etkili işliyor demektir.

Örnek: sınav sonuçları, öğrencinin yeni kazanımları bire çıktıdır.

2.4.Dönüt: Elde edilen çıktılara göre sistemin girdileri ve işlemlerinde gerekli düzeltmelerin yapılmasıdır. Dönüt, sistemin eksik yanlarını gidermede, işlemeyen öğeleri işler hale getirmede ya da sistemden çıkarmada kullanılır.

Örnek: Öğrenciye eğitim amaçlarına uygun davranımda bulunup bulunmadığının bildirilmesi ya da hedef davranışın kazanılıp kazanılmadığının bildirilmesi, başarısız olan öğrencilerin başarısızlık nedeni olan faktörlerin belirlenmesi birer dönüttür. Bu eksikler ya da hatalı formların giderilmesi ise düzeltmedir.

3.MEB'de Yeni Ortak Sınav Hali

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), 2026–2027 eğitim öğretim yılından itibaren okullarda ortak yapı amacıyla Ortak Yazılı Sınav Sistemi (OYSS) uygulamasını hayata geçirmiştir.

Anılan ortak sınav sisteminin temel esasları ve işleyişine bakıldığında;

- **Kapsamının;** Ortaokul: 5, 6 ve 7. Sınıfları kapsadığı görülüyor (7. sınıf İngilizce hariç). **Lise:** 9, 10 ve 11. sınıflar (11. sınıf İngilizce hariç) olduğu gözleniyor.
- **Soru havuzunun;** yaklaşık 8 bin sorudan oluşacağı öngörülüyor.
- **Soru türünün;** belirlenen senaryoya göre 2 açık uçlu soru öğretmenler tarafından hazırlanırken, sınavın kalan kısmı yeni EBA / OYSS havuzundan seçilmesi isteniyor.
- **Sınav gün ve zamanının;** sınavdan 4 gün önce açılacağı belirtiliyor (MEB, 2026).

4.Ortak Sınavın Yumuşak karınları

Bir işin ve aşın yumuşak karnı "konuşulmasının ve eleştirilmesinin hiç istenmeyen durumlarıdır."
Bu noktada bilimin nesnelliği gereği güncel ortak sınav halinin bırakın uygulamayı ve sahayı daha teorizede aşağıda bir yetişeğin temel öğeleri boyutlarında şu sorunları doğuracağı görülüyor:

1. Eğitim durumları öğretmene ve grup dinamiğine özgü olup, Türkiye Eğitim Coğrafyası'nda "ortak bir eğitim durumu olamayacağı" gerçeğinden hareketle ortak sınav yapılması hedef, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme ilişkisinde kopukluklara neden olacaktır.

2. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarının daha geçerli ve güvenilir bir yapıya kavuşturulması, ölçme ve değerlendirme uygulamalarının öğrenme çıktılarının ortak olmasıyla değil; "(1)bireysel tanıma, (2)yetiştirme(biçimlendirme) ve (3)başarı saptama ile ilgili üç farklı ölçme ve değerlendirme amacının bağlamına yani bireysel gereksinimlere, yere, zamana ve koşullara uygun yapılmasıyla bilimselliği artar.

3. Öne sürüldüğü gibi "standart ve nitelik ilişkisi" ortak sınav yapmakla sağlanamaz! Türkiye Eğitim Coğrafyası'nda tüm kurumların istenen eğitsel fizik mekan, sağlıklı yaşam (hijyen) düzeye ulaştığı nasıl iddia edilemezse "ortak sınav yapmakla da ortak bir düzeye ulaşılamaz!"

4. Bu yazında yeni özneli liberal tutucu ve kuşatmacı profesyonel politik, akademik, bürokratik ve sözde akillerin (!) ısrarla ve sıkça gelişigüzel her yerde söyledikleri" "standart ve kalite" sözcüğü ret edildiğinden; "bireyselliklere göre gelinen ulaşılan düzey" sözcüğü tercih edilmiştir.

5. Bir yandan nitelik sınırlandırılması gereken bir özellik değil" denilirken; MEB'in Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü Tarafından Yayımlanan Ortak Yazılı Sınav Sistemi (OYSS) Uygulaması Konusunda sıkça standarttan söz edilmesi de ayrı bir bilimsel çelişki olarak dikkati çekmektedir.

6. Ortak sınavlar, bilimsel araştırmalar ve kişisel verilerin korunması konusunda da; önemli krizlerin çıkacağı şimdiden görülmektedir. Bu konuda; ders, hedef, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme "öğretmene ve öğrencilerine özgü" değer kapsamındadır. Yani, öğretmen dersini işler sınavını yapar, yanıtlarını verir genel ve kişisel değerlendirmelerini yapar ve sunar. Bu işlemlerin ortak sınavların herkese açık olması kontrolsüz şeffaflığın, kişisel verileri kırılgan ve kötü kullanıma açık hale getirecektir.

7. Öğrenci ve veli sınavlar ortak hale geldikçe ve sonuçlarından memnun kalmadıkça "okula, öğretmene, müdüre.." tepkilerinin artacağını öngörmek için Türkiye özneli ileri sosyolojik analizlere girmeye gerek kalmayacaktır (Dinçer, 2026).

8. Öğretmenin ders planlarını ölçme değerlendirme "özel" hazırlama özerkliğini de zedeleyecek bu ortak sınav tuhaflığı" öğretmenlerin kimlik, kişilik, karakter ve kurumsal aidiyet iklimini de zedeleyecektir.

9. MEB bir yandan Milli Eğitim Akademi'si marifetiyle ve yayınlarıyla "Değer ve gelişim odaklı personel yönetimi" hizmetiçi eğitimler yaparken; öğretmenlerin ve okul yönetimlerini tek tip ortak sınava zorlaması da "özgür, vicdani ve insani, manevi değer boyutlu gelişimde okul iklimini zedeleyecektir.

5.Vargı ve Yargıda "Öğretmen Öznesi ve Ortak Sınavlar Lekesi"

Eğitimin kalbi eğitim durumlarıdır. Bu kalbe ruh ve işlev katan en temel öğe ise "öğretmendir." Öğretmen eğitimdeki diğer temel öğelere yani "öğrenci, program, ortam, kuramsal yapılar, araçlar, gereçleri, öğretisel süreçler ve değerlendirme" öğeleri hep öğretmenle şekillenir ve değer kazanır (Karaağaçlı, 2004).

Öğretmenin benimsemediği hiçbir sistemsel yenilik (sözde) başarılı o l m a z ve o l a m a z!

Ortak sınavlar gibi belirsiz, pilot uygulamasız, öğretmen ve öğrenci dönütleri olmadan "ben yaptım olduyla!" bu girişimin de başarıya ulaşması şimdiden "eğitbilim bulguları ve bilimsel araştırma yöntem bilim" verileri ışığında "bir boş küme elemanı" görüntüsünü veriyor.

Çünkü; manzara "bilim ve bilimsel bulgular"dan şimdilik bu teorize aşamasında böyle görünüyor.

6.Söz Sonunda; "Öğretmene Özgü Bir Öneri"

Yazına Anadolu insanının "bir şey arıza yapmıyorsa dokunma!" otantik görüşüye başlandı, sözün sonuda; yine Anadolu insanın "görünen köy kılavuz istemez!" kıymetli sözüyle ve "öğretmeni nesne yapma, araçsallaştırma, mesleki özerkliğini örseleme!" özgürlükçü ve sosyal adaletçi dayanışma önerisiyle gelmiş olsun!...

Kaynaklar

Dinçer, A. (2026). **MEB Ortak Yazılı Sınav Sistemi (OYSS) Uygulaması Konusunda Yapılan Görüşme.** 01.11.2026.

Karaağaçlı, M. (2024): **Eğitimin Kalbi Öğretme Öğrenme Süreçleri. (2024-1).** Bizim Büro Basımevi Yayın ve Dağıtım Hizmetleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti. Matbaa Sertifika No:42488. ISBN-978-605-80173-8-2. Bandrol Seri No Aralıkları: THG-VLY 133463-133482.

MEB, (2026). **Ortak Yazılı Sınav Sistemi (OYSS) Uygulama Klavuzu.** Ankara: MEB. Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

Etiksel Gerekçe ve İlke
Burada yer verilen görüşlerde Bilimsel Araştırma yöntem bilim ilkelerine göre; atıf ve alıntı kurallarına uyularak, herhangi bir yapay zeka minneti, intihal ve manipülasyon yapılmadığından, yapılan alıntılarda kaynak gösterilmesi emeğe saygıya ve etiğe uygun olacaktır.

İletişim ve Erişimi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KARAAĞAÇLI
T.C.Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, EBB Öğretim Üyesi
e-posta-1: mkara@gazi.edu.tr
e-posta-2: mustafakaraagacli80@gmail.com
Web-1 : w3.gazi.edu.tr/~mkara
Web-2 :https://avesis.gazi.edu.tr/mkara
ORCID :https://orcid.org/0000-0003-3488-1021

Süren Yayın Ortamları ve Portalları
Futbol-spor-yorum :www.yurtspor.com.yazarlar
Eğitim,sosyoloji ve güncel:www.mektepligazete.com.köşeyazıları
Bilim-araştırma :www.mektepligazete.tebeşirbülten.com
Siyasal ve güncel :https://toplumsaltv.com.tr
Konuk yazarlığı-1 :www.bcp.org.tr
Konuk yazarlığı-2 :www.derslerdergisi.comr
Tüm yayınlar blogu :mustafakaragacli.blogspot.com

Bilişim Medyaları
Facebook-1 :Kirizma
Facebook-2 :Mustafa Karaağaçlı
X :M_Karaagacli_
İnstagram :mustafakaraagacli1
Youtube kanalı:http://www.akademikada.youtube.com/@
Linkedin : http://www.linkedin.com/nustafakaraagacli